



Politicorum Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XII. Reformationis ratio facillima est delectus ordinandorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](#)

Definitio § 2. Causa plerumq; cur mali clericu[m] euadant, sunt parentes, magistri, tutores, cognati, quia aut negligenter, aut vane educantur. Quocirca improba sunt facultatum de vitis Clericoru[m] querelæ. miraris filium esse vanum, superbum, ebriosum, patrissat; vita tua ex patria auctoritate haec est; aut dicitur sane, quid fecit, q[uod] domi tu[n]o didicisti, aut inter familiares, quibus cum addixisti? si tamen ex te non didicisti esse malum, videt[ur] non tua indulgentia, morositate, imprudentia factum sit, ne maneret bonus.

§ 3. Qui idonei non sunt, nullo modo sunt admittendi, ita ius, & concilia, aureus canon est Concilii Mediolanens. 4. Pro auctoritate, canonum iure, & a Concilii Trid. sibi tradita, Episcopus, si idonei non compererit, a patro[n]is etiam quibuscumq; presentatos, ne prober, admittatur, neve instituat, nec vero eis viu quoque nomine prouideat, sed plane illos repellat. Idoneos porro ne censeat, quos experimento examiniu[m] interrogatio[n]ibus diligenter facta, & doctrina, & canitu peritia, & aliu[m] qualitatibus, ad recte iure, obeunda munera, eo beneficio, ad quod presentatur, incumbentia, coniuncta necessaria, praeudos esse non viderit.

Ordinator indigni deponuntur. Porro ordinator indigni iure canon deponitur. dist. 50. c. 55. ex p[ro]m[iss]ione & dist. 59 c. 1. Qui Ecclesiastici disciplina[m] submittit per ordinem novem, & temporum approbatione diuinu[m] stipendiu[m] eruditus, nequaquam ad summum Ecclesiastici ordinis aspirare presumat: & non solum in eo ambitione officia habeatur; verum etiam in ordinatore eius, ut carceretur eo ordine, quem sine ordine contra precepta Patrum creditur presumendum.

Hic reuocandus canon est, si sacerdotalis pietas, sinceritasque restituenda est.

Modus etiam & ratio de idoneis statuendis, ex dist. 77. & aliis colligitur.

§ 4. Quia maior est dignitas ordinis, ad quæ quispiam assumitur, eo maior est cura habenda facultati, & virtutum eius, qui est ordinandus; Episcopis eligendis prima cura impendenda est. Non enim in membris lana Ecclesia esse potest, si laborat in capite. Quâobrem electores Episcoporum grauiſſime delinquunt, cum munere iurationem non dicunt.

§ 5. Anaorum quidem ratio in ordinibus obseruat, sed tamen non veteri more. Sexta synodus c. 15. Subdiaconus (dist. 77. c. 4.) non minor 20. annorum ordinetur. Si quis vero in aliquo ordine sacerdotali præter constituta tempora ordinatus fuerit, deponatur.

Diconus 25. annorū. Presbyter 30. fr. Et Carthag. 3. c. 4. Placuit, ut ante 25. annos etatis nec diaconi ordinentur, nec virginis consecrantur, & ut lectores populum non saluent. Idem statuit Agathens. c. 16. & 17. Episcopus benedictionem diaconatu[m] minoribus, quam 25. annorū penitus non committat: sive si conjugati iuuenes coniungent, ordinari etiam vxori voluntas ita requirendæ est, ut sequentia manjona cubiculo, religione promissa, postea quam pariter conuersti fuerint, ordinentur. Presbyterum vero vel Episcopum, ante 30. annos, id est, antequam ad viri perfecti etatem perueniat, & diaconos ante 25. nullus metropolitanus ordinare presumat, nec per etatem (quod aliquoties euenit), alicui errore culpen[tur]. In sacerdote requirunt annos 30. dist. 78. c. 4. Presbyter ante 30. annorū etatem non ordinetur, quomodo sit probabilitas vita: sed obseruet vsq; ad presumtum tempus. Dominus enim noster Iesus Christus 30. anno baptizatus est, & tunc praedicavit. Eadem sunt in nouellis in authen. de sanctis episcopis. §. Clericos. & apud Leon. ep. 83. c. 1. ad episcopos Africanos. Zachar. tamen Papa in necessitate an. 25. permisit ordinacionem presbyteri.

Ordines ex auaritia, fe[n]sati, improbos, mōres genere, rū. Ego arbitror in tot casib[us] iuriorum sacerdotiū expedit, ut major etas constituantur, præferunt cum abest necessitas, cum diaconatus, aut subdiaconatus non ex necessitate, sed cupiditate ampliorum reddituum petiuntur. Nā ea etas, quæ nunc est sacerdotalis ex dispensatione, & necessitate Ecclesiæ permittentis, non ex libero iudicio talis est. Deinde in minorib[us] ordinib[us], non puto magnopere laborandum, quia non obligat ad calitatem perpetuam. Alia tamen ex causa noxia est

properatio, cū lectors exorcistæ, acoluthi constituuntur, qui nec legere, nec quid illi ordines sibi velint suscipiari possunt. Nō sic Petrus fuit, veterumq; norma duodecim in his annos leges requirunt, sed eos idonee instructos esse presumunt. sic n. dist. 28. c. 5. Deus,

quos volunt paritum a primis insensu annis clericatus officio mancipavit, statutus obseruandū, ut mox detonsi, vel ministerio lectorū traditi, in domo Ecclesie sub episcopali presencia a preposito sibi debet erudiri. At vbi octauum decimum etatis compleverint annū, coram totius plebisq; conspectu volunta[re]s eorum de expetendo coniugio ab Episcopo perscrutetur:

quibus si gratia castitatis, Deo inspirante, placuerit, & promissione castitatis sua absq; coniugal[is] necessitate sp[iritu]s ponderint seruato[re]s; hi tanquam appetito[re]s arctissima via, leuisimo Domini iugo subdantur; ac primo subdiaconatus ministerium habita probatione professioni, sive a 20. anno suscipiant. Quid

si incipit[ur] ac inoffensio 24. annum etatis sua peregerint, ad diaconatus officium (si scienter implere posse ab Episcopo cōprobant) promoueri debent. Caueant tamen est his, ne quādusua sp[iritu]s immores ad terrenas nuptias, aut ad furtivos concubitus plura recurrent. Quid si forte severint, vt sacrilegit[ur] ei ab Ecclesia habeantur extranei. Quibus autē voluntas propria interrogatio[n]is tempore desiderii nubendi persuaserit, concessam ab Apolo[l]ito licentiam auferre non possumus; ita ut cum proiecte etatis in coniugio positivam uentiuros separi cōsenfū operibus carnis sp[iritu]s ponderint, ad sacros ordines adspirent. Omnino[m] maturitatem, & constantiam requireo, præferrim cum in mundo victuri sint, & inter quotidiana castitatis pericula, & naufragia decertatur.

§ 6. Nemo sine legitimo examine in cleru admittatur dist. 24. c. 2. Nullus ordinatur clericus nisi probatus fuerit, vel episcoporu[m] examine, vel testimonio populi. Quero in quibusdam locis quis ita ordinetur? Vbi si morū & doctrinae tanta ratio, dist. 24. c. 4. Episcopi iudicio metropolitariorum, & eorum episcoporu[m], qui circumcircu[s] sunt prouenient ad ecclesiasticam dignitatem, ut videlicet quip[er]imum tempore probantur tam verbo fidei, quam re[al]e conuersacionis exemplo. Nam reuera doctorem virtutis, etiam ductorem esse oportet, si fal[si] infatuatum fuerit in quo saluerit.

Modus examinis est ibid. c. 5. Quando Episcopus ordinatores facere disponit, omnes, qui ad sacram ministerium accedere volent, serua quarta ante ipsam ordinationem euocandi sum ad ciuitatem vnam cum archipresbyteris, queos representare debent: & tunc Episcopus a latere suo eligere sacerdotes, & a latos viros prudentes, gñatos diuina legis, & exercitatos in ecclesiasticis sanctioribus: qui ordinandorum ritu genus, patriam, atatem, inlustritionem, loci, ubi educati sunt, si sunt bene literati, si in structi in lege Domini, diligenter inelligent, ante omnia; si fidem Catholicū firmiter tenent, & veribus simplicib[us] assere queant. Ipsi autē quibus h[ab]et cura committitur, cauere debent, ne aut favoris gratia, aut cuius[que] muneris cupiditate illecti a vero denient, ut indigne, & minus idoneum, ad sacros gradus accipiendo se p[ro]p[ri]e manib[us] applicent. Quid si fecerint, & ille, qui indigne accessit, ab altari remouebitur; & illi, qui donum S. Spiritus vider[unt] etiati sunt, coram Deo iam condonati ecclesiastica dignitate carbunculi. Igitur per tres continuos dies diligenter examinentur: & si sabbato, qui probati inueniuntur, episcopo represententur. Nō examinantur tamen, si Clerico testimonium Episcopus, monacho Abbas dederit. Nisi forte Abbas ipse iudicetur imperitus, sic enim testimonium elicet ipsum. 16. q. 1. si quis. Ratio veri examini de cibis in Concilii Mediolan. 5. Quæ ad beneficiorum collationem attinet. Cum aliquis examinatur ad aliquod beneficium Ecclesiasticū, cui prouidentum sit, de eo experimentū fiat examinare non solum in litterarum scientia, sed etiam in catusperitia, ad illius beneficiorum functiones rite, & recide obeendas, tū præterea in r[ati]o, ac notitia, quā in reuado diuini officii horariis precib[us] habet. Vbi præbēda, vel Theologalis, vel penitentialis vacauerit, ēt si illius conferenda ius ad alium, quā ad Ep[iscop]um, præterquam ad sēde Ap[osto]l. pertinet, adiecū de more pponatur, quo ad cōcūsum e[st] nobis certū, quicunq; sive q[ui] illi mō Prebendaris causa examen subi[er]ebunt, alio sive nominare, qui subeant, per concusso[rum] aut constituti[rum] spatio, vniuersitatis q[ui] soerunt, qui illo sunt dande.

Mi[hi]ores ordinates non nisi instru[er]e dandi sunt.

Ratio insuffi- tuendi no- uos canonico- cos.

Examen e- ruditio[n]is, & morum est primum.

Quomodo examinan- di clerici?

Testimoniū in cruditiest inefficax.

In cātū etiam exami- nandi sunt.

Nominē conuenient, periculum experimentum in litteris & doctrinis omni vel diligentissima percundatione, questione ratione, fiat; Episcopus, adhibitis sibi pro arbitrio suo aliis peritis, probisque viris, tum etiam de illorum vita, moribus, etate, gradu, ordine, & terisque conditionibus ad tale munus necessariis, accurate perquirat. Tum denum Episcopus ipse solum rebus iis omnibus accuratè perspis, mature in Domino deliberet, & liberè deligat, quem pro conscientia sua religione dignorem aptiorēmque existinet, cui tale munus, tantique ponderis recte committatur. Quia in re deliberatione, idem videat, ut quod praesertim ad penitentiarium attinet, sum peritiam necessariam spectaret, tum maximè vita innocentiam, morum gratuitatem, spiritualium exercitationum studium, & vsum diuturnorem in audiendis confessionibus exercitatiōrem prudentiam, ceterasque religiose pietatis virtutes perpendicularat. Tu Deus magne da nobis in Germania talē Carolum, non qui constituat tantummodo, sed qui exequatur; nunc enim præbendas doctorum, & numerosas parochias, pueri, nobiles, scribæ, idiorē frequenter obtinent, ad certissimam sui damnationis, aliorum perniciem.

§ 7. Quia vero crebro quæstiones iactantur, quid quemque scire oporteat, multæque latent eo sub prætextu fraudes, & machinæ quaruntur eludendi examinis, vīsum est mihi rationem examinis quam Concilium 5. Mediolani habitum prolixe conferūt, exhibere ita vero habet.

DE EXAMINANDI RATIONE.

In Ecclesia administratione, ut necessarium, ita multiplex est examinis de literarum peritia, & disciplina officium: modo namque ad Episcopo, cum ab eorum qui ordinis sacramento initiandi sunt, tum etiam ad concionatorum, confessariorumque approbationem adhibetur; tum præterea ad indagandam proficiendamque cleris in literarum studiis rationem progressionem: ad alia que item multa a Episcopo idem adiumento, atque vīsu est: modo autem non solum de illis, qui ecclesiis parochialibus, aliisque curam animarum habentibus, proficiuntur, illud instituitur, & conficitur, sed de iis etiam, quibus beneficia ecclesiastica cuiuscunque generis, vel literarum Apostolicarum, que forma, DIGNVM, conscribi solent, auctoritate, vel alio iure conferuntur, quiae ad ea presentationis, nominationis, electionis nomine instituuntur. Quamobrem, ut omnis, quacunque causa suscipitur, hec examinandi ratio per examinatores, ut fieri potest, quam rectissime conficiatur præter aliqua, qua praesertim Concilio provinciali quarto enucleatis decretis sunt, has etiam instructiones conficiendas censimus, que partim ad vnuersum hunc examinandi modum pertinent, partim vero certorum examinum proprias sunt.

Atque iis quidem omnibus pro sua quisq; pietate Episcopus, & prudentia, alias etiam instructiones adiungat, aut de iis aliiquid remittat licet, prout est sue diæcesis rationibus atq; vīsu esse viderit.

Quæ instructiones, ut in morem & vīsum inducantur, cura sit eiusdem Episcopi, & Vicarii, qui examini præft.

Porro in primis examinatores in synodo diæcesana consti-turi, cum eorum, qui Ecclesiis parochialibus proficiendi sunt, examen inueniunt, iurisfuerandi, quo publicè in synodo, quo pri-mum tempore delecti sunt, se obstrinxerint, memoræ, vide-ant, ut omni humana affectione deposita, munus & se susceptum recte current, atq; administrarent, ne quod sancte religiose & spō-ponderint, violent, ac propterea periculis faciat.

Examinis causa, occasione, nihil quicquam, ne minimum quidem, neq; ante, neq; post accipiunt: aliqui sciant, qui dant, se simone crimen ex sanctione Tridentina subisse, nec vero præterea se neq; adeo illos, qui dant, absoluere, nisi dimissis be-neficiis ecclesiasticis quecumq; obtinent, ac inhabiles item factos esse, quibus in posterum ea vel alia conferantur.

De omni vero culpa, in suscepto manere commissa ii ratio-nem etiam in Synodo provinciali reddant, in eaq; grauiter

autoritate Tridentini Concilii puniantur.

Nec vero item qui examinatores libere pro arbitratu Episcopi ad alios quocunq; nomine, causa examinando sciuntur, examinis occasione vñquam quicquam, ne esculenta quidem, pociuent aue captiant. Qui contra fecerit, cum indigenus deinceps censeatur, qui id muneris gerat, tum alia pena arbitrio Episcopi afficiatur.

Omnis vero examinatores, quicunque sint, nouerint sibi munus vīsq; adeo graue committi, vt si negligenter aut male se vīlo modo gesserint, Deo in primis culpa in eo munere admisse, exactam rationem redditur sint.

Quare non spē, non metu, non præmio, non personarum ratione, non alio affectu ducti, muneris sibi commisitum gerant.

Propositio sibi in primis timore Dei, ne quemquam, quem indignum norint, probent: rursus, quem experimento periculoue facto, idoneum dignum, comperiant, ne reiciant. Itaq; grauiter, mature, prudenter recteque, tum de probando, tum de reiciendo deliberent.

Cum in locum conuenient, vbi moris est, clericorum experimentum fieri, priusquam aggrediantur, a statu a prece, oratione, congregationum vīsupræscripta, quam de libro pronuntiet, qui examini presidet, initium faciant, hoc pīe intimeque precantes, vt Dei ope illud in primis recte, prudenter, diuineque voluntat congenitent conficiant.

Ne quenpiam, de quo examen periculumque fiat, examinatores, alii collegi, vīla ratione commendent.

Ne ad alium examen accedat, nec vero suffragii ius habeat, nisi Episcopi, Vicarii iussu ad illude vocatus.

Si quis quenpiam priuatum docerit, qui examen subiurus est, cum id subiicit, ne presentis quidem ille adsit, ne dum ad examen adhibeatur, sed alius in eius locum, Episcopi, Vicarius iussu tunc vocetur.

Cautio diligens sit, ne alterius nomine quis examen expeririatur, experimentumque subeat, quod aliquando sacrum esse compertum est.

Queratur item diligenter de iis, qui ad examen subiendum accelerint, an alias instituti de more examinandi questionibus, experimentum periculumque sui fecerint, anq; si quid extet, quod de illis compertum vel delibera tur sit.

Ne examinans initium fiat, nisi presentes adiutum tum Episcopus vel Vicarius, tum examinatores ex præscripto Concilii Tridentini, ad minimum tres, cum de beneficio curato quavis ratione conferendo examen instituitur. Id quod locum etiam habeat deinceps, cum vīde aliquo maioribus ordinibus initiando, vel de concionatore, confessarioue approbando examen conficiatur.

Cum quis in examen venerit, eius vultus & habitus corporis, & vestitus, & incessus, & gestus & sermo inspiciatur diligenter.

Si quis vel clericali vestitu deformi ab ordinis ecclesiastici decole aut disciplina alieno induitus, vel sine congrua præsū status & ordinis ratione tonsura accesserit, nec ad ullam examinam experimentum rationem ei adiutoriat, nisi decenti veste amictus & tonsura præscripta ad illud redierit.

Ne de vīlo quoq; initiando, si modo non aliter Episcopus aliquando censuerit, examen, experimentumque ante a fieri, quam etatis, natum aut dispensationis concessio, beneficii Ecclesiastici, vel pensionis patrimonii testificationes scriptas, easdemque à Vicario Episcopali recognitas, illiusq; subscriptione signatas ac probatas attulerit, exhibuerit, nisi aliquando Episcopus eas post examen adhiberi recognoscere iussit.

Neg, item, nisi alias præscriptas decretis provincialibus, editio Episcopali testificationes dederit.

Nec vero propterea, nisi de eo à Cancellario Episcopali examinatores audierint cognoverint, quecumq; Episcopi iussu inquisitiones de eo facte atq; ex officio præcripta, aliorum lice-ri significate, vel denunciatae, vel delatae sint.

Testificationes vero omnes, tum ab eo qui intiandus est, tum ab alio quoq; occasione examinis exhibita, Cancellario Episcopali restituantur tradantur.

Quius sit illas ipsas in codicem certum, eo nomine conseruabit.

etum, summatum referre, eundemque in Archivio Episcopali asseruare. Verum testificationes etatis, natalium, ac si de eo, qui materialibus ordinibus initandus est, agitur, patrimonij, beneficij, & Ecclesiastici idem Cancellarius afferret: ai literis publicis, quas de eo qui ordinem suscepit, conficeret, de illius pro ratione sibi prescripta testatione faciat.

Cum examen igitur illius, cui in curam certa Ecclesia parochialiter tradenda est, instituantur, videant ante examinatores, qui, qualis & quam numerosus populus sit, cuius parochialem curationem ius suscipiet.

Quia sane re diligenter explorata, in examine quod inibunt, sibi proponant accurate perspicere, an de eam curam suscipienda gerendam idoneo omnino ille sit.

His omnibus ita prescriptis, examinatores ordine ad interrogations questiones veniant. Atque, in examine quidem ex ratio incaetur, ut interrogations questiones ex examinatore proponat, quem pro via studiorum ratione & pro doctrinae discipline genere, modo hunc, modo illum in eo ipso examine Episcopus Vicarius, examinius precus interrogari iussit, ut ne vnu alterum vario multipliciter interrogationum modo certum interpellet.

Interrogationum porro & questionum rationem examinatores ita teneant, ut illius inter se distributis, examinis institutis rationibus, prout oportet, cumulate sati factum sit: atque eorum vnu quisque quo de genere querere instituerit, ita de eo quae rat interrogat, ut quemadmodum pars est, illius generis questionis interrogatio esse sati explicata sit.

Silento dum examen habetur, vtiantur: nec inter se colloquia confabulationes habeantur: nec mutuas itidem questiones dubiorumque explicationes sibi proponant: sed ad illius, de cuius doctrina interrogacionibus queritur, responsones attenti, animum attentionis studio eidem addant, ad recte explicandas propositas sibi questiones. Nec vero examinatores, loco suo interrogantem, aliud interruberent: sed vnu quisque, expectante, dum sibi ordine per questionis generis ratione interrogare cotigerit.

In questionibus interrogacionibus proponendis, non verbis, non aspectu, non villo modo severos vehementerque se prebeant: vi quae examen subvenit, severitate deterriti, animum ne despondent, memoriaq; languecent, ac vacillent non sine aliquo dedecore: at benigni, gratiique, animi significantes illos vel differentes vel respondentes audiantur: nec vero quibusdam interrogatiuncula altaria villa ratione interpellent.

Si quid autem in differendo, vel in legendo, vel in pronuntiando, vel in respondendo, eos offendere animaduertent: ne tunc illos doceant obvigeant, ac ne monent quidem, nisi quid ad examen recte in institendum perficiendum pertinet: sed examine peracto eos breui admoneant doceantur, si quid necessario tunc illos admonendos docendosque duxerint.

In omnibus porro & singulis examinis interrogacionibus spectetur non solum vnu cuiusque eorum qui examinantur scientia: sed etiam ius, iudicium, ingenio vnu ac solertia.

Examinis autem omnium ea ratio instituta sit.

Vt primo de voto, vita, statu, genere, patria, domicilio eius queratur, qui examen sibi.

An impeditum aliquid habeat, quo irretitus vel iniurii vel beneficium Ecclesiasticum, cuius nomine experimentum fit, vel predicatione minus, vel confessione audiendi, suscipere ac exercere non posset. Quo impedimento si quis etiam occulte illegatus tenetur; id plane Episcopo saltem patefaciat, ne quisquam illegitimi vel iniuriantur, vel beneficium conequatur, vel aliud munus suscipiat geratue.

An in orationis sancta studio vsuque versatus.

Quibus meditationibus instrutus, Deum tacitus ore.

Qui orationis modus.

Qui illius fructus, queae virtutates.

Quot, quibusque partibus illa conficit.

Quot regule preparationis ad orationem, & cetera multa eiusdem generis, prout prudens priusque examinator pro ratione aut persone, de qua queritur, aut caritate, ob quam sit examen, opus esse viderit.

Hisperquisitis, examinatores ad scientia, eruditione ex experimentum descendant. Vt autem in certam sibi formulam proponant, qua illorum, qui examinantur, & literarum doctrinam, &

vite clericalis disciplinam, & rei Ecclesiasticae peritiam experientur, in omni experimenti, examinis ueratione, sacris Biblia, Catechismo Rom. in primis Conc. Tridentorum canonum decretis, & alius Pontificis constitutionibus, synodisq; tum provincialibus, tum diocesanis vtantur, unde suas interrogations hauriant, quibus prout est illorum ingenii captus, explorent eorum scientiam vnuque, teneat, ne aliarum rerum difficultum interrogationibus tempus conteratur.

Rursus cum quempiam, quanta doctrina, & vsu literate peritus sit, exploratum erit, non est cur pluribus interrogatio- nibus secum dimitus agatur.

Nunc igitur vnu se infra prescribemus, quae ad rationem pertinent vnu cuiusque; examinis eorum, quivel Ordinis Sacramento initiantur, vel parochialium Ecclesiarum curam, vel alterius beneficii minus suscipiant, vel sacra confessionis audienda officium sumunt, vel ad verbi Dei predicationem mittuntur. At vero specialiter longe plura, atque adeo pauciora, prudentum examinatorum, ac presertim Episcopi, eiusque qui examini praefit, iudicio relinquuntur, & pro eorum captu, qui ad examen accedunt, & pro ordine, quo quis initandus est, & pro ratione locorum, qui mittuntur, & pro genere doctrinae, quam proficiuntur.

Qui vero earum rerum, quae certis interrogationibus demonstrantur, in hac instructione continentur, se minus eruditos esse ostenderint, eos Episcopus admoneat, ut diligenter in posterum in doctrinis incumbant, atque harum ipsarum rerum in primis peritiam, & scientiam percipiant, ita, ut cum visitatio- nis munus, aliae eorum studii & progressus in literis recognitio adhibebitur, recte periteque, omni eo doctrine genere instructi competantur.

Ac primo quidem eum, de quo examen faciendum est, legere examinatores inbeant, quoad experiendo videant, an ille recte explicatus, legat.

Post, si ordinis, aut beneficii, aut recognoscenda clericis cuiusquam in literarum studio progressionis causa experimentum fit, grammaticorum more, verborum constructionem proponat: quo in genere si quid est errat, labitur, ita ut ne pro grammatica quudem ratione, illorum vnu, per iritatem teneat, ne propterea cum interruberit, interpelletur, aut impediatur, quo minus ad propostum grammaticae instructionis modum redire posse.

Tum verboru, quae legerit, construeritque, sensum ab eo querant: quem ut recte eliciat atque exprimat, quae legendum proponit, eiusmodi sit, quo tota scientia, tenusque perfectus concludatur, nihilque in se habeat, quod sub historicis intelligentiam cadat, aut ex antecedenti, consequenti, alio capite explicatio existat: deinde ad alia grauiora eius doctrinae, discipline ex experimenta examinatores progrediantur.

Qui primam tonsuram, aut minores, maioresque ordines suscepunt, ad experimentum examen accident, ab uno quoque eorum vnu se ac signatam queratur prater, an impedimentis, qua Concilium provincialis quarti decreto de initandis, com memorata sunt, irrestiti teneantur, ut pose, an scilicet sint.

Maiores natu.

Rudes, & ignari.

Criminosi.

Solemniter penitentes.

Neophyti.

Ebrietatis, & gula dediti.

Impudici.

Lapsi post ordinem susceptum.

Periuri.

Vsurarii manifesti.

Infames.

Ratiocinii obligati.

Scrui.

Corpo vitiati.

Insigniter deformes.

Illegitime nati.

Peregrini, & ignoti.

Bigami.
 Irregularis quoque alio modo.
 Quoq; in genere cautio sit, ut præter alia, speciatim perquiratur ab eo.
 An stipendium belli fecerit, unde cedes hominum extiterit.
 An indicis criminalis in foro laicali officium gesserit.
 An sententiam capit stulerit.
 An criminis, cuius nomine capit quis damnatus sit; acta, sententiam, testificationesq; dicuntur, aut conscripsert.
 An in eo procuratoris, ad vocatijs, officiis mun' administrat, aliaq; exercuerit, unde irregularitatis macula contraxerit.
 An iuspiensi.
 An interdicti.
 An excommunicati.
 An amentes.
 An morbo caduca laborantes.
 An energumeni.
 An vero non examinati, & probati.
 Exploretur item, an furtum, per saltuum ordinem suscepit.
 Innefugetur preterea, cum quis ordinem aliquem suscepturus, ad examen venit, quamdiu est, quo alium ordinem suscepit, ut nemini ad altiorum gradum pateat a censu, nisi in singulariis alyis inferioris ordinis gradibus congruo temporis spatio perficerit ad prescriptum Tridentinae sanctionis.
 An vim, & naturam, mysterijs ordinis, quem suscepturus est, norit.
 An item ritus, & ceremonias que ex libro pontificali adhibentur, cum initiantur.
 An corum item significaciones sanctiores.
 An sacrarum vestium, quibus induuntur, mysteria item, & significata.
 An functionum notitiam habeat ordinis, quo quisque intendus est.
 An earum usum, exercitationemq; recte teneat, cum in literis, tum etiam in cantu: in quo experimento adhibeantur cantus periti.
 Hoc generatim ab omnibus & singulis explorentur. Nunc præterea sequuntur, quæ signatim cuiusq; ordinis propria, suo loco prescripta, perquirenda sunt: ita tamen, ut examinatores pro prudentia suæ ratione, que in ordinis inferiori examine exploratione requirantur, aliquando etiam perquirant ab iis, qui superiore ordine initiantur.
 De iis qui primatos sibi initianti sunt queratur & investigetur primum, quam ob causam se clericos fieri velint.
 An secularis iudicium vitandi causa initianti carent.
 An contentiois libibus implicati.
 An rixam simulatatemq; exerceant.
 Quod item artificium teneant, quæcumque in arte, quoue in vita generi hactenus versati sint. (fore)
 Ante tales sunt, qui sibi præbeant, Ecclesiæ ministros utiles se a quo sacerdote, sanctioris vite magistro, instituti sint ad clericalis vite modum.
 An legere, & pronunciare, & scribere norint, tum in vitroq; genere de iis periculum fiat.
 An doctrina Christiana præcepta institutaq; sciant.
 An Epistle intelligentiam habeant.
 Præterea an sacramentum confirmationis suscepint.
 De iis vero, qui in minoribus ordinibus adscribi volunt, queratur, experiendoq; cognoscatur.
 An saltem primordia grammatica, & linguam latinam intelligant.
 An scientiæ spes tales eos ostendat, qui digni sint ut ad maiores ordines aliquando ascendant.
 Qui vero sacerdos ordinibus, ut pote subdiaconatu, diaconatu, sacerdotio initiandi sunt, cum ornati, exultiq; in virtutibus esse debeat, que in clericis inferiorum ordinum requiriuntur, sicut ad altiorem ordinis gradum ascendunt; ita virrum, & probitatis & doctrinae quodam quasi ascensu prestare debent.
 Quomodo hoc in primis examinatores videant, an qui ordinis sacramento initiantur, per singulos illius gradus & in vita spiritualis disciplina maiorem progressionem fecerint.
 An breuiarium, anq; sacra Biblia, an item sanctorum pa-

trum volumina, Conc. Trident. & provincialia quoq; synodos Episcopici diœcésani, Catechismum Roman. rationale diuinorum officiorum, & libros aliquos, de vita spirituali rationibus conscriptos, sui munera vñsi accommodatos habeant.
 A subdiaconi potissimum de ordinum minorum queratur, & maiorum differentia.
 An in minoribus ordinibus probatus sit. (etiam q;)
 De votu item continentie, q; subdiaconatus ordini coniunctus sacramentorum etiam doctrina, saltem generatim. Tam eorumdem periculum, experimentumque fiat in officiis diuinis recitandis.
 Diaconorum examen experimentumque fiat, præterea aliquanto digestus de sacramentorum doctrina.
 Experimentum item aliquod fiat in concionibus habendis, ex ratione concionatorum examini infra prescripta.
 Ab iis, qui sacerdotio initiari volunt, hac signatim studio perquirantur.
 An pie & fideliter in ministeriis ante actis se gesserint.
 An specieata pietate, anq; castis moribus.
 An præclararum bonorum operum exemplum & vita documenta ab eo exspectari possint.
 Hac præterea queratur.
 Quid sit Missa sacrificium.
 Quis illius sacrificii effectus.
 Quæ eiusdem partes.
 Quæ mysteria in eo insint.
 Quæ sacrarum vestium significaciones.
 Quæ in eo officio offrendo requirantur.
 Vbi & quando iudicierit non licet.
 Quæ dubia aliquando incidere possunt.
 Quæ explicatio opus habeant, ut illud rectè fiat.
 Tum experimentum eorum ex prescriptis infra regulis fiat.
 An sacra confessionis aliquam peritiam habeant. (int.)
 An ad alia item sacramenta recte riteq; ministranda idonei.
 An eorum cognitionem explicatiorem habeant, ex interrogacionum prescripto, ut infra de Parochio.
 An doctrinam item teneant, qua verbum Dei rectè tractare, concionemque habere possint.
 Anq; de sacra, de Christianarum virtutum officiis, atque de omnibus ad salutem necessaria apte populum injuriare aut docere possint.
 Cum vero à ceteris omnibus, ut prescriptum paulo ante est, qui clericali militia adscribuntur, de vita spirituali sanc*t*iorisq; instituti atq; exercitationibus perquiratur, tum maxime ab iis, qui vel sacerdotio ini*ti*antur, vel parochiale curam suscipiunt, vel sacra confessionis audiendæ munus sumunt, vel in tractatione verbi Dei sacrificij, concionibus versari volunt.
 A quibus omnibus & singulis, cum ad examen venient, præter cetera quæ ad sancti spiritus vita usum pertinent, ea maxime explorentur, que de orandi modo, deq; omni sanc*t*iarum meditationum celestiumque contemplationum exercitatione ab aliis, qui in eo genere religiose exerceuerunt, tractata sunt.
 De iis vero sacerdotibus, qui Ecclesiæ parochialium in curationem suscepunt, queratur præterea, experiencingo, cognoscatur in primis.
 An apti ad sensus percipiendos, non solum qui ad grammaticam & intelligentiam sumuntur, verum etiam interioribus, sanctioribusq; tam de Christi Ecclesiæq; mysteriis, & ad spiritualis vita modum pertinentes.
 An sermones contexere habereue sciant.
 An si quos habuerint, unde sumperserint, aut quam illis contextendis conscribendis rationem adhibuerint, & vero si quos apud se conscriptos tunc habeant, eos ostendant atq; tradant.
 An in eo genere aliquid ex tempore possint; tunc ex tempore breuiq; sermone periculum fiat, quantum concionando valeant.
 Atque si tractationis quidem verbi Dei ipsius peritorem parochium, Ecclesiæ parochialis, qua committenda est, ratio deposita; examen aliqua ex parte, que potius examinatorum iudicio videbitur, in eatur ad interrogacionum normam, concionatorum examini infra constitutam.
 Quaratur præterea, an alias vñquam animarum curam gesserint;

gesserint; quod si affirment; tum interrogentur etiam, & vbi gesserint & cur inde dicesserint.

An intelligent quanti id sit, animarum curam suscepere, rursusque gerere, queque partes ac virtutes illa sunt, quibus bonum & vigilante animarum curatorem preditum esse oportet.

An item norint impedimenta omnia, quorum causa interdictum est, ne quis sacramenta ministret & ne quis suscipiat.

An sacramentorum, presertim vero quorum ille minister est, vim & naturam intelligent: atq; hoc sigillatum in primis interrogentur.

Quae vniuersitatis sacramentorum materia, que forma ite.

Quaeorum officiis causa est principalis.

Quae causa officiis instrumentalis.

Quae causa finalis.

Quae eorum differentia.

Qui effectus, quae fructus.

Qui eorum ritus, quae ceremonie.

An maxime omnium peritiam teneant audiende sacra confessiones.

Quos huius generis libros, atq; adeo summas habeant.

Tum periculum fiat, quam valde casuum conscientia vsu perit, quamque cum in illis, tum in aliis id generis perite veritati, præsentimq; in Ecclesiastico constitutionibus, que ad rectum vita vsum, populus Christiani mores & virtutes pertinet.

An nouerint casus, sanctissimo Papa & Episcopo item à iure & ab homine reservatos.

Atq; adeo diligenter, prout opus erit, de singulis interrogentur que infra prescribent ratione examinandi confessarios sacerdotes.

Videant preterea examinatores, an aliquam sacrorum canonum notitiam habent, & præcipue quod ad Tridentum, & provincialia concilia, synodosq; diocesanis attinet, an illi hac norint que sequuntur.

An scilicet doctrinam de precipuis Christiane Religionis articulis, quos ecumenica illa synodus Tridentina contra Hereses definit.

An item que de residentia prescribitur.

An que etiam de parochiis parochialibusq; Ecclesia, & de diuinorum officiorum cultu ceterisq; eiusdem generis statuit.

An quo præterea de clericorum honestate sancnit.

An ex altera denuo, quævel ad cleri, vel ad populi disciplinam, vel ad aliarum rerum reformationem constituit, que parochi scire bene; nosse interfit.

Ex præiudicib; conciliis sigillatum querant.

Quæ de clericis vita honestate & de parochiorum officiis constituta sunt.

Quæ item de sacramentorum recta administratione, que Missæ sacrificio, que præterea de diuinis officiis.

Quæ etiam de sacramentalibus, & que de se forum dierum veneratione, que de Ecclesiastico cultu, que de scholis doctrinae Christianæ, que de populi Christianæ institutione morumq; disciplina, deq; aliis ad parochialis vita munus potissimum pertinentibus, sancnit.

Ex synodis diocesanis, eam ipsam certis capitibus distinctam, examinandaratione ineat, prout genus decretorum est, que in illis Episcopos conficit.

Qui causa beneficii, cuiusvis generis, quod tamen curatum non sit, ad examen accedit, de eo hec inuestigentur.

An canonum horarum officium ex Breuiarii instituto, rubricisq; recitat secat.

An doctrina disciplinalis omni instructius quæ ordo depositit quo initiantur debet, pro beneficii offici, dignitatisque ratione, cuius causa examen instituitur.

An peritiam item teneat functionum, quas illius beneficii, dignitatis manerisque ratio possunt.

An teneat que scitu necessaria sunt ad functiones illas vel beneficii regule ritusq; praefandas, etiam que ad recte canendi modum, rationemque pertinent.

Atq; hoc quidem sunt que ad examini instructionem pertinent, eorum, qui aut Ordinis sacramento initiandi sunt, aut

ecclesis parochialib; perficiendi, quibusue beneficia conferenda.

Nunc vero sequitur examinatio confessariorum, de quibus preter cetera, que cum sacerdotis & parochi officio munere coniuncta ipsi sunt, hac etiam sigillatum atq; exploratio ratione perquirantur.

De Sacramenti Penitentiae necesse sunt.

Quare institutum sit hoc sacramentum, & à quo institutum.

Quæ forma.

Qui illius effectus.

Qui Minister.

Quæ conditiones in eo requirantur.

Quæ regale ad diagnoscendum & distinguendum peccatum mortale a veniali.

Quæ penitentia partes.

Quæ earum partium ratio.

Quid Contritio.

Quæ ad veram contritionem sunt necessaria.

Qui contritionis fructus & utilitas.

Quæ quisquam ratione se ad contritionem exercere posset.

Quæ ligna sunt verae contritionis.

Perquiratur item que confessionis, que secunda pars penitentia est, natura sit atq; substantia.

An diligenter inquirere solet & peccatoris circumstantias, & peccati item.

Quæ mutent speciem peccati, & que in confessione explicanda sint.

Quæ restitutio ex postulet, que radices causae restitutio.

An dubios suspectosue contritus norint, aut saltem de iis dubitationes & questiones influere in iure scient.

Quæbus criminibus annexa sint censura.

An item illarum peritiam & vim teneant.

An casus, in quibus irregularitatis macula contrahitur.

An saltem in iis omnibus, & aliis que ad verum perfectum huic sacramenti penitentie ministrum pertinent, scient dubitare & nouerint consulere peritos, quomodo agendum sit id, de quo in dubitationem adducunt.

Quicquid ritus & sacra ceremonia confessionis.

Quæ conditiones ad confessionem veræ penitentie necessaria.

Qui ordo confitendi, quando quis statim confiteri debeat, quando item confessionem iterare.

De satisfactione, que tertia pars est penitentie, queratur.

Quæ satisfactionis partes.

Quæ satisfactionis finis.

Quæ fructus, quæ utilitates satisfactionis.

Quæ in satisfactione requirantur.

Qualis & quanta penitentia penitenti imponi debeat.

An salutares & convenientes satisfactiones pro gratitate criminum & penitentium facultate inungere scient.

An item ex Innocentio III. prescripto, more periti medici scient infundere vinum & oleum vulneribus fauciatis, ac quale debeat præbere remedium aut consilium.

An præterea canones penitentiales recte teneant.

Quæ differentia sit satisfactionum, penitentiarum, &c.

De absolutione indagetur.

Quæ verborum formula requiratur.

Quæ precies, orationesque præterea adhibeantur.

Quæ ordo seruandus in absolutione tam a peccatis quam ab excommunicatione suspenzione.

De sigillo item confessionis plura querantur, ac presertim quæ vis & quanta sigilli.

Quæ sub illud cadunt.

Ex sanctis Ecclesiasticis, Trident. Concil. synodis tum provincialibus, tum etiam diocesanis indagetur, que in illis constituta ad penitentia sacramentum pertinent, queq; de cleri, & populi disciplina, & moribus constitutas sunt, ut paulo ante in parochiorum examinare demonstratum est.

Sed hactenus de ratione interrogacionum, que examinantis confessariis sacerdotibus adhibentur.

Iam est locus examini concionatorum, & sacra scriptura interpretum, à quibus hac quærantur.

Primo

Primo de doctrine articulis, dogmatibusue Concilio Tridentino explicatis, utrumque de canone scripturae, de peccato originali, de iustificatione, de sacramentis, & generatim sacrificio Missae, de purgatorio, de invocacione, & veneratione Sanctorum, de sacris reliquiis, de imaginibus Sanctorum, de indulgentiis, potestate, & auctoritate Papa, de ieiunio, & diebus festis, & reliquis multis.

An præterea habeat reliquos Theologiae notos, & tractatos locos.

Quem in scholasticis presertim auctorem familiarem habeat.

An sepius sacrorum bibliorum volumina cum glossa, alioquin commentario studiose euoluerit; anq; in uscissis ita diligenter versatus, ut inde locos facile apteq; promere posset ad omne sacra tractationis genus.

An fauillarum interpretationum vsu literate versatus.

An ex antecedentibus & consequentibus verum scripturae sensum clicere norit: anq; item hac Evangelistis, in eodem narrationis genere versantibus.

An rursus temere, pro suoq; libito sacram scripturam à reverentia detorquet.

An tropologicos, moralesue sensus, cum liberali sensu non coherentes, commentetur.

An explicandis parabolis rectum, precipuumq; rerum sensum spectet, pratermissis explicationibus, quæ nihil ad propositionem faciunt.

An traditionum apostolicarum, Ecclesiasticarumq; notitiam habeat.

An in sanctorum Patrum scriptis, atq; sermonibus perite versatus sit.

Quem item è Patribus maxime in concionando sequatur, atq; imitetur.

An sacrorum mysteria temporum norit, anue sacrorum rituum significations habeat.

An rerum, in Ecclesia sancta gestarum, & Conciliorum presertim vniuersalium cognitionem teneat.

An Sanctorum vitas, historiamq; veram norit.

An congrua canonum scientiam teneat.

An suminorum Pontificium curia, atque instituta sciat.

An conciliorum, prouincialium præsertim, & diocesanorum decreta in promptu habeat, ut in parochorum examine præscriptum est.

An casuum conscientie doctrinæ instructus sit.

An Theologie illius mystica, qua tota in spirituali vita constitutis tradendis, queq; purgandis affectibus, in reformatione que interiori versatur, præcepta atque exercitationes bene norit.

An deniq; sanctorum meditationum, orationisq; mentalis ysum habeat.

An morum doctrine, Christianæ discipline locos, non solum ordine collectos, sed recte notos habeat.

Quos locos teneat, quibus auditorum animi excitantur, vel ad Dei amorem, vel ad celestis patriæ desiderium, vel ad virtutum studium, vel ad delectationem sclerorum, vel ad misericordiam, vel ad certas præterea affectiones, qua ad cœlū excitata, Christianæ virtutes parunt.

An apti demissi sint, atq; idonei ad concionem concipiendam, & explicandam, non solum Theologie locorum tractatione, sed similitudinibus, que ad agricultura, vinca, semenza, alijsq; rebus ducuntur, que sub sensum cadunt, atq; intelligentiam, præfertim eorum, etiam rudium, ad quos concio habetur.

An ad concionis ingressum, recta ratione vtatur, & ab iis iustis refugiat, que pleriq; eo in genere admittunt.

An totam concionem recte, ordineq; disponat.

An dilucide, distincteque enaret.

An bene pronunciet.

An illius verba pondus habeant, anque vim item, ut non solum audientium aures attingant, sed animos intime penetrant.

An in tota concione, pro cuiusque rei, de qua agit, ratione, recte, apte, decore, & congruenter agat.

Quo in genere omni, & perquirendo, atque explorando, tum

in aliis diligentius indagandis, examinatores, prout occasio tulit, quam diligentissime instrunctiones adhibebunt, que de concionatoribus ad prouincia vniuersalium ex Concilio prouincialis auctoritate, iussu nostro editis sunt.

Cum non certa cura, alteriusue beneficii, vel officii, munierit, sed doctrina tam, aut in litterari studiis progreßionis recognoscenda causa, examen aliquius instituitur, diligenter iam illa, præcipue disquisitione, & interrogacionibus supra varie descriptis, pro vnu scilicet conditione indagetur illius doctrina, & in ministeris Ecclesiasticis peritia atque vñus.

Horum vero classes quatuor saltem, vel etiam plures confititi poterunt, quibus pro peritia ratione, experimento illorum pacto, ascribantur.

Prima classis ascribantur, qui & perfecte concionandi peritia, & conscientie casuum explicationibus se tales ostendant, quæ alius multis prodebet, atque præesse possint, prout deinde donec sint, non modo ad parochi, ed etiam ad Prepositi, Vicarii foranei, vel visitatori munus, vel ad pœnitentie etiæ, aut doctoralis, aut Theologalis præbenda obœnde officium, dignitatemque, in Ecclesia cathedrali assequendam, atque ad alia id generis.

Secunda classis erunt, ascribantur, qui si minus, ut illi concionari perfici, at mediocriter, tum etiam de suggerito possint; quique in casuum conscientia summis studio pergit, atq; in vero Catechismi Romani doctrinam diligenter teneant.

Tertia, & erunt classis, qui intelligentie, i. tantum assequuntur, ut si vnu accurata, & oportet concione, at sermonem de altari saltu habere, ac Evangelium, prout vñus tenerit, enarrare, & explicare possint; & administrationis Sacramentorum, & casuum conscientie vñus ita periti sint, ut qui frequentius incidere solent, eos aliquo studio adhucito evadere, atque explicare apte queant.

Quarta classis, qui si non magno litterarum studio, aliquot tamen vñus aperte sunt ad aliquam Euangelij breuem explicationem; & notitiam quandam habent rerum ad docendum populum, quæ salutis necessarie sunt, & ad Sacramentorum administrationem, casuumque conscientia explicationem pertinent: ita ut ipsi ob sacerdotum paucitatem, necessariamq; causam, aliquando curatio aliqua spiritualis pro locutione præsertim ad tempus committiposint.

In inferiori classe reliqui ascribantur, quorum nulla ratio omnino habet debeat in curatione animarum committenda, sacramentique administrandi facultate, neque in sermonibus ad populum habendis.

In omni hac examinandi ratione Cancellarius pro sui officiū munere hec presiet.

Certum librum habeat prouisionum Ecclesiistarum parochialium, aliorumque beneficiorum, que examine adhibito, etiam ex literis Apostolicis, conferenda sunt.

Quo in libro recte, atq; ordine ab eo notentur hec.

Acta examinis, que in singulos dies, prout examinandi occasio tulerit, sunt.

Dies vacationis certi beneficii, & modus item, vacationis alias, id generis.

Discretam promulgationis, aut prorogationis editi, quod de concurso proponi solet; cum beneficii vacationis ratio ad postuler, & reliqua etiam, que ad prorogationem pertinent.

Nomina quoque examinatorum quos Episcopus certi illius beneficii vacantis nomine ad examen concionandum nominavit delegere.

Nomina etiam eorum, qui eo nomine examinandi propounderunt.

Dies præterea, quo quisq; examen subiicit.

Nomina etiam examinatorum, qui interfuerint.

Approbatio, aut reiectione, quam eorum iudicio singuli tulerint.

Nomen item, & cognomen eius, quem Episcopus anquam aptiorem, magisque idoneum delegebit, cui beneficium ab eo conferatur, ad quem spectat.

Cui libro alia præterea ascribat, que Episcopus censuerit.

Librum alterum conficiat, in quo omnes, & singulos, quos vel concionandi, vel confessionis audiendi, vel sacra lectionis interpretanda causi Episcopus adhibito examine vel probat, vel improbat.

In hoc

In hoc ipso libro notet etiam, & nomina examinatōrum, & diem, quo exāmen confecerint, & cauſas item repulſas, si quam aliquis tulerit.

Id ipsum de certo die, exāmine, probatione, aut reiectione eorum seruit, quorū experimentū sacre ordinationis causa fit.

Tertium librum habeat, in quē exāmina referat, que generatim insituantur, atq; adeo cōſiderantur ad cleri progreſſionem in literarū studiis inuestigandam, atq; explorandam.

Videatur, & concilium Coloniense, anno 1549. Estque ea mens Concilii Tridentini ſeff. 7. cap. 13. Preſentati, ſeu electi, vel nominati à quibusvis ecclēſiaſtis personis, etiam ſelbſi, Apoſtolica Nuntiis, ad quās ecclēſiaſtis beneficia non inſtituantur, nec conſirmentur, neque admittantur, etiam pretextu cuiusvis priuilegij, ſeu conſuetudinis, etiam ab immemorabili tempore preſcripte, niſi fuerint prius a locorum ordinariis exāminati, & idonei reperi. Et nullus appellatione remedium ſerueri poſit, quoniam exāmen ſubire teneatur. Preſentati tamen, electi ſeu nominati ab vniuersitatibus, ſeu generaliſtudiorum excepti.

Simoniacus §. 8. Ordinandus non eſt Simoniacus, cauſa prima tota ea in re verſatur, ſemperque contra hoc viatum pugnat Ecclesia, & pro eo arma gerit mundus. Mihī ſententia S. Greg. Ep. 110. lib. 7. probatur. Quisquis per pecuniam ordinatur (i. q. i. c. 5.) Ea que à ſanctis patribus de Simoniacoſt statuta ſunt, nos quoque & iudicio ſancti ſpiritus & Apoſtolica auctoritate formamus. Quidquid ergo vel in ſacri ordinibus, vel in ecclēſiaſtis rebus, vel data vel promissa pecunia acquiſitum eſt, nos irritum eſſe, & nulas inquam vires habere, censemus.

Et cap. 6. Quos conſiderit indigni meriti ſacram meritos eſſe prelio dignitatem conuictos oportet arceri, non ſine periculo facinus tale perpetrantes, quia dantem pariter & accipientem damnatio Simoniacoſt, quam ſacra lectione teſtatur, inuoluit.

§. 9. Nec inuitus, nec ambiens ordinetur. i. q. 6. Sic ut. Inuito enim ordines dati non poſſunt, ambiens non debent.

§. 10. Ordinari non poſſunt homicidae, diſtinct. 50. c. 4. miror. Imo milites, & alii diſtinct. 51. cap. 1. ratiocinuntur. Aliquatos ex hiſt, qui poſt acceptam baptiſti gratiam in forenſe exercitatione verſati ſunt, & obtinendi pertinaciam ſuſcepunt, accitos ad ſacerdotium eſſe conperimus, e quorum numero, Rufinus, & Gregorius peribentur: aliquatos ex militia, qui cum potestibut obediunt, ſea a neceſſario precepta ſunt executi: aliquatos ex curialibus, qui dum parent potestibut, que ſibi ſunt imperata, ſecerunt: aliquatos, qui voluptates, & editiones populo celeberrarunt, ad honorem ſummi ſacerdotij peruenient, quorū omnium neminem, ne ad ſocietatem quidem ordinis clericorum oportuerat peruenire. Quis ſi ſingula diſcipliua mandemus, non modicos mortis, aut ſcandalis Hispaniensibus prouinciis, quibus mederi cupimus, de ſtudio emendationis inducemus: idcirco remittenda potius hac putamus. Sed ne deinceps ſimilia committantur, dilectionis reſtre matutis paſſuere debet, vt tant' exortatione ſaltem numeri neceſſarius imponatur: eo videlicet conſtituto, ut quicumq; tales oratiſſimi ſuerint, cum ordinatoribus suis depontantur.

Et c. 2. Designata ſunt genera laicorum, de quibus ad clericatum peruenire non poſſunt, id eſt, ifi quis fidelis militauerit, ſi quis fidelis cauſa ſeruerit, hoc eſt poſtulauerit, ſi quis fidelis ad ministraverit. De curialibus autem manefita eſt, quoniam etiſi inueniantur huiusmodi viri, qui debeat fieri, tamen quoniam ſepiuſ a curia repetendum, cauendum ab hiſt propter tribulationem, qua ſe de his ecclēſia pronenit.

§. 11. Nec ordinandus Clericus ex pœnitentibus diſtinct. c. 15. Ex pœnitentibus, quoniam ſit bonus, clericus non ordinetur. Si per ignorantiam Episcopi factum fuerit: deponatur a clero: quia ſe ordinationis tempore non prodiit fuſſe pœnitentem. Si autem ſciens Episcopus ordinauerit tamē, etiam ipſe ab Episcopatu ſuo ordinandi duntaxat potestate priuetur. Simili ſententiā ſubiacet Episcopus; ſi ſciens ordinauerit clericum eum, qui viduam, aut repudiatam, uxorem habuit, aut ſecundam.

Et c. 57. & 58. Idem Canones Niceni, qui ab infimis etiam clericoruſ officiis pœnitentes excludent. Hęc autem de publice pœnitentibus, quorum ſceleribus tre- meſta eſt ecclēſia, intelligentur; quam humilimam pœnitentiam vocat Augustinus Epift. 54. quam deſcribit Agathenſe concilium c. 15. Mitigatum eſt hoc decre- tum in concilio Tolet. i. diſtinct. 50. c. 68. Placuit vt pœnitentes non admittantur ad clerum, niſi tantum ſit neceſſitas, aut viſus exegerit, & tunc inter oſtarios depentur, vel inter lectors, ita vt Euangelium, aut Epiftolam non legant. Si qui autem ante ordinati ſunt diaconi, inter ſubdiaconos habeantur, ita vt manum non imponant, nec ſacra contin- gant. Eum vero pœnitentem dicimus, qui poſt baptismum, aut pro homicidio, aut pro diuersis criminibus, grauiſſimiſ peccatis publicam pœnitentiam gerens ſub cito, diacono fue- rit reconciliatus altario.

Cauſa quę patres mouit, vt pœnitentes ſolenniter excluderent, fuit, quod eos qui in Ecclesia doce- re, sacramenta administrare debent, nollent ex grauiſſimiſ peccatis, ob qua pœnitentia imponitur pu- blice notos, & quodammodo infames eſſe. Tanto magis nunc aduigilandum, ne non modo pœnitentes, ſed etiam impoenitentes, poſt grauiſſima peccata in Ecclesia locum honoratum teneant.

§. 12. Non admittendi viſurarii, diſtinct. 47. cap. Viſurary nō ordinandi. Nec modo non admittendi, ſed nec retinen- di, ſed deiiciendi de gradu merito iudicantur. Initia ſta eſt illa cupiditas, & alieni ſubtilior, ſed nequior inuasio, quam furtum, aut rapina. Nunc quoque cum omnia peſſum eunt, cum Iudeorum viſuras inſtrunt, animantque Christiani, vt multarum vr- bium ſit illa negociaſio, ac ipſe ſenatus multris Germaniae locis Societatem cum viſurariis Iudeis iniſſe videatur, miſeriſque illis veſtimentis vtatur, hinc in- quam ad aliquas etiam Clericorum aedes penetran- tudei, quāmuis & ſine Iudeis nonnulli aurum ex auro generent. Hos ſi Clerici ſint, depoñendos cen- ſent canones, ſi laici non admittendos ad ordines. Mifer ſa- tuſ Germa- Leges ciuiles etiam infames habent, nec vellum licet nia. in tenatore eligere, feneratore, multo vero in- dignius eſt, ipſum ſenatum aerarium ſuum viſuris, hoc eſt, ſubtilioribus, & nocentioribus furtis implere. Eiusmodi vero ſenatores catifa cognita, dignitate, & officiis deiici oportebat. Verum de viſura mihi aliud dicendi locus eſt. Nunc quisque conſideret, quam turpe ſit in ſeruo Dei, quod leges puniunt in pro- ceribus mundi.

§. 13. Apostata etiam ad clericatum non admittuntur. Si enim primam Deo fidem irritam fece- runt, quomodo eos Ecclesia, vt fidos Dei ministros honorare, atque iis ſe credere potest? Ita ex concilio Arelat. diſtinct. 50. c. 69. Hi, qui poſt ſanctam reli- gionis profeſionem apostatam, & ad ſacrum redeunt conuerſationem, & poſtmodum pœnitentia remedia non requi- runt: ſine pœnitentia conuincionem penitus non accipiant. Quos etiam inueniunt ad clericatus ſufficiū non admitti. Et quicumque ille ſit, poſt pœnitentiam ſecularem habitum ac- cipere non preſumnat. Quod ſi preſumperit, ab ecclēſia alienus habetur. Muſto minus ad curam animatum ad- hibendi ſunt, qui animam ſuam tam temere abie- runt: aliorum exemplo perdidérunt.

Laudabile eſt itaque Moguntiacensi in Academia Theologica Theologicae facultatis ſtatuum, ne ad gradus Theo- faculatas logicos, aut in ſenatum admittantur apostata, quoniam nulli apo- uis poſt pœnitentiam in aliquam Ecclesiam incep- ſtato hono- res conſert.

§. 14. Serui & curiales excluduntur. Nam liber ordinatione efficitur, domino itaque nocetur. Ita Serui non Leo Epift. ad Epift. camp. prima diſtinct. 54. c. 1. 2. ordinandi. Serui ſi ad ſacerdotium latenter irrepit peculi amione multandus eſt, & manet ſeruitio obnoxius. cap. 9. & 10. Imo nec ad religionem potest admitti. Si domino

præsente, nec contradicente ordinetur, manet illi ordinis dignitas, & conseqüenter libertas, non tam vel præsentator, vel Episcopus ordinator impune ferent, in duplum enim restituere tenentur. Seruus autem liber efficitur. distinet. 4. Si seruus. Imo videtur confentire dominus, nisi iustum silentii causam attulerit.

Libertus potest esse clericus.

Libertate igitur donandus est, libertus enim clericus fieri potest. Olim cum seruorum esset multitudine, Ecclesia plurimos, & seruos, & liberos habuit, ex quibus idones saepe in clerum allegit: De liberis faciendis, defendendis, &c. Vide Tomos Concil. Binianos. T. 2. p. 2. f. 372. & 335. c. 1. c. & 366. f. & 357. a. b. & 38. c. 2. f. & 32. c. f. & 499. c. 1. d. & T. 2. p. 1. f. 555. c. 1. f. & 267. c. 2. c. & f. 356. f. & f. 280. d. & fol. 516. F. Tom. 1. p. 1. f. 197. f. Tom. 1. p. f. 767. c. 2. C. & Tom. 3. p. 2. f. 650. c. 2. d.

Hæc de seruis; de Bigamiam supra dictum est.

Illegitimus non ordinandus.

§. 15. Illegitimi ad ordinibus excluduntur. distinet. 36. & multis deinde preceptis; Concilio Piatuensi sub Paçchali, Presbyterorum filii, & ceteri in fornicatione nati ad ordines non promoueantur, nisi aut monachi fiant, aut in congregacione canonica regulariter viventes, prelaturarum tamen omnino subentur esse incapaces.

Ordinari non possunt, qui titulo carent.

Ita Chalcedonens. c. 6. dist. 70. c. 1. Neminem absolute ordinari presbyterum, vel diaconum, vel quemlibet in Ecclesiastica ordinatione constitutum, nisi manifeste in ecclesia ciuitatis, sive possessionis, aut in martyrio, aut in monasterio, qui ordinatur, mereatur ordinationis publicate vocabulum. Eos autem qui absolute ordinantur, decreunt sancta synodus vacuam habere manus impositionem, & nullum tale factum valere ad iniuriam ipsius, qui eum ordinavit.

Cur sine titulo nemo ordinetur.

In latino obscurum est, & nullum tale factum valere, in græco clarum, ὅταν δινέσθαι ερεπειαν, non posse efficax esse, non enim licet ut ordine sic accepto. Titulus igitur necessarius est, vt vel in Ecclesia titulum habeat, & sustentationem, vel sane ab Episcopo, aut iis sit facultibus, vt ex patrimonio suo sufficienter possit viuere. Non vagabundus obserret, & paupertate pressus ad illicita concurratur.

Raptorum filii, non ordinandi.

§. 17. Filii raptorum virginum non admittuntur ad Ecclesiam. Concil. Meldense. c. 64. Nisi forte eos vel maxima Ecclesiæ necessitas, vel vitæ, postuler, vel cuidens meritorum prærogativa commandet.

Eunuchi non ordinantur.

§. 18. Eunuchi ad ordines non admittuntur, nisi morbi causa sit, aut violentia aliena factum. Canon primus Concilii Niceni ita habet. Εἰ τις ἐν νοσῷ ύπο iατρῶν ἐχειρεγνήθη, η̄ τὸν βαρβαρόν εξετάσθη, έτρού μθητὸν σὺ τῷ κλήρῳ. εἰδέ τις ὑγιαίνων εαυτὸν ἐξεπει, έτρυν γὰρ τῷ κλήρῳ ἐξεταχθεῖσιν πεπαύθῃ τοσοκει. οὐ οὐδὲν μηδένα τῶν τοτεταν κατέναι. Nisi morbi τοσοφεδ. ωπερ γέ τρε τοσοφηλον, οὐ τοι τῶν ὅπι- causa, vel vi τηδενότων το τοσοφημα γε τημώτων εαυτος εκτέ- ατον sit. μεν ειρητη ετοι ει τινε τὸν βαρβαρόν, η δε πο- τῶν ευεχιδισσων, ει λοκητη γάλας αγει, το το- τε εις κλήρον τοσοφημα ο κανον.

Siquis à medicis propter languorem defectus est, aut à barbaris abscondit, hic in clero permaneat. Si quis autem seipsum sanus abscondit, hunc & in clero constitutum abscondere conuenit; & deinceps nullum debere talium promoueri. Sicut autem hoc claret, quod de his qui hanc rem affectant, audientque semetipos absconde, dictum sit; Sic eos, quos aut barbari, aut dominicastrauerunt, si inueniuntur alias dignissimi, tales ad clerum suscipit regula.

Leontii furor in amore.

Canonis causam Leontius dedit, qui iussus confortio suspectæ iuuençula desistere, scipsum castrandum dedit, ne ab ea seiungeretur, & tamen suspicio nem fugeret, sed tamen ille depositus est, & indigna-

tione vietus quasi pro vindicta ad Arianorum castra defecit. Canon Apostolicus quem citat Concilium Nicenum est 22. Verum audire Apostolorum verba præstat.

Canon. 21. Εὐνοῦ εἰ μὲν εἰς ἀπερεῖας ἀθρότων ἔλευσον, οὐτοὶ διογμῶν ἀρχέσθαι τὸ ἀρχεῖον, οὐτοὶ ἔργον ἀξιοῦ, γνέθω. Eunuchus si per insidias hominum factus est, vel si in persecutione eius sunt amputata virilia, vel si ita natus est, & est dignus, efficiatur Episcopus.

Canon. 22. Ο ἀγρωμεῖσας ἐποτὸν μὴ γινέσθω κληρονόμος. αὐτοφορεύεται γὰρ ἐστιν ἐποτός, καὶ τὸ τε δεῖ διμηρχίας Eunuchs ἔχεται. Si quis abscondit semetipsum, id est, si quis amputauit sibi virilia, non fiat clericus, quia suus homicida est, mortis. & Dei conditionis inimicus.

Canon. 23. Εἰ πακεῖσθαι ἀγρωμεῖσας, καθεαρεῖσθαι, πορευέσθαι γὰρ ἐστιν ἐποτός. Si quis cum clericus fuerit, abscondit semetipsum, omnino damnetur, quia suus est homicida.

Canon. 24. Διητοῦ ἐποτὸν ἀγρωμεῖσας, αὐτοφορεύεται τὴν τεῖχον γὰρ ἐστι τὸς ἐποτὸς Λαicus. Laicus semetipsum abscondens, annis tribus communione priuetur, quia sua vita insidiator extitit.

Nec differt ab hoc mandato Apostolico, quod Deut. 23. v. 1. Non intrabit Eunuchus, attritus, vel amputatis testiculis in Ecclesiam Domini. Illa in Ecclesia puto, etiam si natura vitium, aut hominum iniuria factum fuerit, nihilominus suffice in lege præscriptum, ne sacerdotio fungeretur; at in noua de voluntaria absconditione agitur, qualiter experiri voluit Origenes, qui ab Alexandrino Episcopo Demetrio, ea de causa fuit depositus. Euseb. l. 6. c. 7. & 17.

Cur tantopere rem illam canones detestentur, cur Eunuchi complures sunt. Primo quia magno vita periculo ea mutilatio peragitur, ideoque tales ut αὐτοὶ ne non γενομηται homicidæ sui ipsius habentur. Deinde quia vigor etiam mentis interit, & malignitas quadam, pullitatisque accedit, ipsa corpora deteriora fiunt. Id quod in bellis quoque cernimus. Tertio, ne sic quidem tentatio vitatur, neque voluptatum voluntas excludatur. Quarto, erat etiam veritum ciuitibus legibus; hæres. 64. Epiphanius. Iustinus oratione ad Antoninum refert adolescentem ut omni motu carnis irrationabiliter careret, libellum Felici Angustali profecto obtulisse, ut medico id facere licet. Idem peccarunt duo monachi Ægyptii quos Theophilus Alexandrinus ciecit, Epiphanius vagantes, vndeque eiectos admonuit, & emendauit. Quinto. Contumeliosum erat tot virginibus, & continentibus, si castitas ferro querenda Christianis, non de gratia domini crederetur. Sexto. Miniftri Cybeles, aliisque Continenti acuta sibi filice pondera demebant, vtile loquitur, tia donum & crudeli, stolidaque superstitione demoni seruabant, alii plumbi, & cicutæ frigore continentiam non satisferent, itaque noluit illis Ecclesia uitia. suos similes vel esse, vel videri, memor continentiam esse donum Dei, quod seruata operis Dei integritate, nos auctoris suo consecraret.

C A P V T X I I I .

Doctrina, aliæque dotes ordinandorum.

§. 1. D E L E C T U M igitur in hac sacra militia ac- Delectus curatissimum, contra quam nunc multis in dinandorum locis fit, postulo. Ille vero secundum illa quæ dixi Ecclesia est institutetur, ut absint criminis, defectusque canonici, reformati. adhinc virtutes illæ, quas Apostolus requirit. Quod si pueri, aut adolescentes Ecclesiastico ordini depu- tentur, sint ea indole, ingenio, moribus, ut virtutis, & eruditioñis quam capacissimi iudicentur.

§. 2. Praeterea eruditione sint clerici; at vero Epi- Doctores scopi, quique eius sunt in Ecclesia Cathedrali quali- clericorum astello.